

естествознания, 10, 191-192.

9. Шандригось В. Використання інформаційних технологій у спортивних єдиноборствах // Інноваційні та інформаційні технології у фізичній культурі, спорті, фізичній терапії та ерготерапії: Матеріали ІІ Всеукраїнської електронної науково-практичної конференції з міжнародною участю (Київ, 18 квітня 2019 р.) / ред. О.А. Шинкарук. – К.: НУФВСУ, 2019. – С. 260-262.

Ладика П.І. <https://orcid.org/0000-0003-1721-7196>

**ОЛІМПІЙСЬКИЙ РУХ ЯК ЧИННИК ВИХОВАННЯ
СПОРТИВНОЇ МОЛОДІ:
АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ, ПЕРСПЕКТИВИ І НАПРЯМКИ
РОЗВИТКУ**

Тернопільський національний педагогічний університет ім.
Володимира Гнатюка

Анотація. У статті мова йде про особливості олімпійського руху, який може виступати одним із факторів виховання підростаючого покоління. У публікації розглянуті актуальні проблеми олімпійського руху, визначенні можливі перспективи та напрямки розвитку олімпійського руху як одного з чинників виховання молоді. Визначенні проблеми, що істотно стримують розповсюдження ідеалів олімпізму в сучасному світі. Визначенні основні точки зору щодо питання вибору моделі, яка б лягла в основу проектування сучасного олімпійського руху і відповідної стратегії дій.

Annotation. The article deals with the peculiarities of the Olympic movement, which can be one of the factors in the upbringing of the younger generation. The publication considers the current problems of the Olympic movement, identifying possible prospects and directions for the development of the Olympic movement as one of the factors in educating young people. Identifying the problem that significantly hinders the spread of the ideals of Olympism in the modern world. Defining the main points of view on the issue of choosing a model that would form the basis for the design of the modern Olympic movement and the corresponding strategy of action.

Олімпізм, як нова філософія життя, в даний час представляє важливий фактор не тільки для зміцнення здоров'я підростаючого покоління, а й його всебічного розвитку. Разом з тим дослідження, що проводяться в різних країнах світу, в цілому фіксують досить подібну і не зовсім оптимістичну картину: серед молоді низький рівень знань про олімпізм; відсутня стійка позитивна позиція молодих спортсменів по відношенню до принципів Fair Play; низька мотиваційна значущість олімпійських перемог співвітчизників для власних занять спортом; загальноосвітня школа не є джерелом знань про цінності фізичної культури та спорту для молоді; не весь тренерсько-викладацький склад має необхідні знаннями про олімпізм і принципи Fair Play і т.д. [2,3,5].

У зв'язку з цим в даний час особливої актуальності набуває теоретична розробка ідей олімпізму. Визначення, дане в Олімпійській хартії: "Олімпізм являє собою філософію життя, що звеличує та об'єднує в гармонійне ціле гідність тіла, волі та розуму", сьогодні має бути розгорнуто і наповнене конкретним змістом [2,7].

Виділяються дві проблеми, що істотно стримують розповсюдження ідеалів олімпізму в сучасному світі. Перша - неоднозначність трактування олімпізму та його ідеалів. Друга - протиріччя між реальною орієнтацією учасників олімпійського руху на практичні цінності та ідеали гуманізму, які проголошує олімпійська філософія. Для того щоб розібратися в цьому протиріччі необхідно осмислити природу сучасного олімпізму. Більшість дослідників згодні з тим, що олімпізм спочатку черпає свій зміст з культурної традиції Стародавньої Греції. При цьому виділяються три етапи розвитку олімпізму: античний, кубертеновський і сучасний. Історично відродження Олімпійських ігор багато дослідників тісно пов'язують з трансформаціями в європейській культурі. Модель спортивної діяльності стала відповідати ідеалам лібералізму, сформульованим європейським Просвітництвом. Перенесення ідеології лібералізму в сферу спорту - головне інтелектуальне джерело олімпізму. В основних принципах та ідеалах олімпізму (взаєморозуміння та дружби, доброї волі та миру, недопущення дискримінації за расовими, релігійними або політичними мотивами, суперництво між окремими особами та командами, а не між країнами, дотримання правил гри, авторитет арбітра) легко вгадуються відповідні фундаментальні цінності ліберального світогляду [1,4,6].

У питанні вибору моделі, яка б лягла в основу проектування сучасного олімпійського руху і відповідної стратегії дій, є дві основні точки зору.

Одні дослідники закликають до чистоти олімпізму, до реконструкції "античного" варіанту Олімпійських ігор. Олімпійська освіта тут зводиться до вивчення історії античних та сучасних Олімпійських ігор, до відтворення за зразком античності системи морально-етичних цінностей. Соціокультурний сенс спортивної діяльності розуміється як спосіб самоствердження людини. Потреба в самостверженні є сутнісною характеристикою людини. Спорт в Стародавній Греції дозволяв людині самостверджуватися в загальногрецькому масштабі - в сучасному ж світі спорт дає можливість самоствердження в загальносвітовому масштабі. Розвиток олімпійської ідеї в сучасному світі має йти шляхом відродження олімпійської філософії античного світу. Саморозвиток цієї філософії забезпечується за рахунок того, що сучасна соціокультурна ситуація характеризується пануванням ідеології прав людини і пріоритету загальнолюдських цінностей, що по суті реалізує гуманістичну ідею [2,5].

Інша стратегія полягає в активному конструюванні сучасних гуманістичних проектів і неklasичних моделей юнацького спорту. Вибір шляхів розвитку сучасного спорту є логічним продовженням тієї чи іншої (зазначених вище) стратегії розвитку олімпізму. Виділяються два можливих шляхи розвитку сучасного спорту. Перший - нарощування гуманістичного потенціалу в сучасному спорті, активізація діяльності з розповсюдження філософії античного олімпізму, виховання нового покоління на традиціях світу і справедливості. Другий - переосмислення концепції олімпізму та ролі спорту в сучасному світі, панування прагматичного (технократичного) підходу, при якому головне - перемога і результат. У цій альтернативі спорт з'єднується з бізнесом в глобальному масштабі, а Олімпійські ігри перетворюються в торгові ярмарки спортивної індустрії та фармакології.

Поширення допінгу, що руйнує здоров'я спортсменів, комерціалізація, яка вносить в спортивні змагання дух наживи та збагачення, професіоналізація, що перетворює спортивні змагання в грандіозні видовища - всі ці явища вимагають вироблення чіткої позиції з боку керівників МОК, національних олімпійських комітетів, громадських організацій, засобів масової інформації. Вирішення завдання протистояння руйнівним

тенденціям в олімпійському русі вимагає посилення діяльності зі створення та зміцнення системи олімпійської освіти [1,3].

Важливим аспектом у розвитку олімпійської освіти є підготовка нової генерації фахівців в галузі фізичної культури і спорту, здатних брати безпосередню та активну участь у впровадженні цінностей олімпізму як цінностей загальнокультурного розвитку суспільства в цілому. У ряді країн до створення даної системи підготовки вже приступили. В університетах фізичного виховання і спорту розробляються такі дисципліни, як "Олімпійський спорт", "Загальна теорія підготовки спортсменів" "Олімпійська освіта" і т.п. Окремому обговоренню підлягає і проблема організації олімпійської освіти в загальноосвітніх школах. При цьому мова повинна йти в першу чергу про поширення серед учнів олімпійських знань, які поступово трансформуються в олімпійську філософію життя. Олімпійська освіта в загальноосвітній школі може мати два напрямки: контекстне і безпосереднє. Контекстний напрямок реалізується в процесі викладання на основі міждисциплінарних зв'язків великої групи шкільних предметів, де олімпійські знання інтегровані в конкретні навчальні дисципліни. Безпосередня олімпійська освіта можлива як система уроків олімпійських знань [2,4].

Однією з ефективних форм поширення ідей олімпізму стали олімпійські музеї. Перший олімпійський музей був відкритий 23 червня 1993 в Лозанні. Створення музеїв олімпійської слави в різних країнах світу і досвід організації інформаційно-просвітницької роботи цих організацій дозволяють знайти нові можливості для поширення ідеалів олімпізму в сучасному світі. Питання олімпійської освіти не зводяться лише до підвищення рівня знань про Олімпійський рух та декларації цінності ідеалів олімпізму. Важливим компонентом олімпійської освіти є формування реальної поведінки, способу (стилю) життя, що відповідає цим ідеалам і цінностям. Не випадково в Олімпійській Хартії в якості важливого завдання олімпізму, що з'єднує спорт з культурою та освітою, наголошується на формуванні способу життя, який базується на радості від зусилля, на виховному значенні доброго прикладу та повазі до універсальних етичних цінностей [7].

Фактично виховання через практику найбільш ефективне. Взірцем поширення ідеалів олімпізму серед молодих спортсменів є, наприклад, Всесвітні юнацькі ігри. Є досвід організації регіональних спортивних свят за прикладом проведення Олімпійських ігор, проведення Олімпійських уроків,

прекрасною традицією, започаткованою Національним олімпійським комітетом України ще у 2010 році, стало проведення Всеукраїнського спортивно-масового заходу серед школярів «Олімпійське лелеченя». Досить частим і ефективним є залучення ритуалів і символів олімпізму в практиці повсякденної спортивної роботи.

Таким чином, культурологічний підхід до аналізу сучасного олімпізму є досить плідним. Безсумнівним фактором посилення впливу олімпійської ідеології та філософії на формування сучасної соціокультурної ситуації є підвищення авторитету МОК в світі [2,3,4,5].

Список літератури:

1. Ащанин В.С. Олимпийское образование: проблемы обобщения современного опыта в странах СНГ. Олимпийский спорт и спорт для всех: тезисы IX Междунар. науч. конгр., м.Київ, 2005. С.5-12.
2. Булатова М. М. Олімпійська освіта у системі навчально-виховної роботи загальноосвітніх навчальних закладів України: навч.-метод. посіб. Київ.: Олімпійська л-ра.,2007.44 с.
3. Васильєва О. В. Олимпийская парадигма развития современного спортивного мышления. Физическая культура: воспитание, образование, тренировка. м.Київ, 2004. № 2. С. 2—5.
4. Георгиадис К. Теоретические основы олимпийского образования . Наука в олимпийском спорте. м.Київ, 2007. № 2. С. 3—16.
5. Єрмолова В. М.. Олімпійська освіта: теорія і практика: навч. посіб. К.,Олімп літ-ра. 2011. 335 с.
6. Кубертен П. Олимпийские мемуары. К. Олимп. літ., 1997. 179 с.
7. Олімпійська хартія URL: <http://noc-ukr.org/about/officialdocuments/olimpiyska-khartiya/>